

ТЕМА № 4

**ЗАКОНИ ЛОГІКИ ВИСЛОВЛЮВАНЬ.
СПІВВІДНОШЕННЯ ЛОГІЧНИХ ТА
ЮРИДИЧНИХ ЗАКОНІВ**

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

- 1. Загальна характеристика формально-логічного закону.**
- 2. Основні принципи і закони правильного мислення.**
 - 2.1. Визначеність і послідовність мислення.
Закон тотожності.**
 - 2.2. Несуперечність думки. Закони виключеного третього і несуперечності.**
 - 2.3. Обґрунтованість мислення.
Закон достатньої підстави.**

Рекомендована література:

Анушат Э. Искусство раскрытия преступлений и законы логики. — К.: НВТ „Правник”, 1997. — 78 с.

Гвоздик О.И. Логика. — К.: УАВД, 1994. — 256 с.

Гвоздік О.І. Логічні числення: принципи побудови та застосування в юриспруденції. — К.: Поліграфцентр «Тат», 2003. — 300 с.

Гетманова А.Д. Учебник логики со сборником задач. — М.: Гнозис, 2010. — 365 с.

Жеребкін В.Є. Логіка. — Х.: Основа, 2006. — 256 с.

Жоль К.К. Логика для юристов. — М.: Гнозис, 2004. — 430 с.

Ивлев Ю.В. Логика. — М.: Дело, 2010. — 264 с.

Карамешева Н.В. Логіка. Підручник для студентів-правників. — Львів: ПАІС, 2000. — 252 с.

Конверський А.Є. Логіка традиційна та сучасна. –
К. : Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.

Мозгова Н.Г. Логіка. Навчальний посібник. – К., 2006. .

Титов В.Д., Зархина С.Э. Историческое развитие философско-
логических концепций языка права. – Х.: ФИНН, 2009. – 432 с.

Титов В.Д. та ін. Логіка. – Х.: Право, 2006. – 208 с.

Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. –
К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400с.

Щербина О.Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій. –
К.: Юридична думка, 2004. – 264 с.

1. Загальна характеристика формально-логічного закону.

У традиційній логіці законом називають необхідний зв'язок між думками.

У символічній (математичній) логіці законом визнають будь-яку тотожно-істинну формулу.

S - P

S - P

Побудуємо семантичну таблицю такої формули:

\neg	(A	\wedge	B)	\equiv	$\neg A$	\vee	$\neg B$
0	1	1	1	1	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	1
1	0	0	1	1	1	1	0
1	0	0	0	1	1	1	1

Дана формула є тотожно-істинною, бо остаточно його характеристика (під знаком рівносильності) складається з одиниць, тобто вся формула незалежно від значень змінних A і B залишається істинною.

Серед законів формальної логіки виділяють основні. Критерій їх відмінності такий.

- 1) У даних законах формулюються найнеобхідніші умови логічної правильності кожного конкретного зв'язку між думками – визначеність, послідовність, несуперечність і обґрунтованість.
- 2) У формально-логічній теорії ці закони правлять за аксіоми в тому розумінні, що вони виступають як підстави доведення решти положень теорії, не спираючись в той же час на інші формули.
- 3) Закони, що розглядаються, задають основні логічні оператори і визначають предметні межі їх застосування.

2. Основні принципи і закони правильного мислення.

2.1. Визначеність і послідовність мислення.

Закон тотожності.

Закони логіки ґрунтуються на її принципах.

Основні логічні принципи такі:

- 1) Визначеність (чіткість і точність думки);
- 2) Послідовність (незмінність думки, яка забезпечує логічні зв'язки у міркуванні);
- 3) Несуперечність (відсутність суперечностей у міркуванні);
- 4) Обґрунтованість (наявність у думки достатніх підстав).

Проаналізуємо таке міркування:

Кожний свідок повинен давати правдиві свідчення.
Стапанчук є свідком.

Стапанчук повинен давати правдиві свідчення.

У міркуванні необхідні логічні зв'язки.

Їх створюють шляхом повторення тієї чи іншої думки. Але щоб ці зв'язки були істотними, достатніми для виведення висновку, кожну думку в міркуванні слід чітко визначати і при повторенні зберігати її початкове значення.

Підкреслені слова виражають визначення закону тотожності.

Він виражає вимоги двох принципів – визначеності та послідовності.

Його формула: $A \leftrightarrow A.$

Звернемось до принципу несуперечності. Він вимагає, щоб у міркуванні не було суперечностей.

Розглянемо такі пари суджень:

Дошка зелена	}	супереч- ність	}	несуміс- ність
Дошка не зелена				
Дошка зелена	}	протилеж- ність		
Дошка чорна				

Якщо два судження суперечать одне одному,
то одне з них істинне, друге – хибне, третє
Неможливе.

Це закон виключеного третього.

Він розкриває суть відношення суперечності
між судженнями.

Його формула: $A \vee \neg A$.

Якщо два судження знаходяться у відношенні протилежності чи несумісності, то одне з них обов'язково хибне (друге також може бути хибним). Це закон несуперечності. Він виражає суть відношення протилежності (і несумісності) між судженнями.

Його формула: $\neg (A \wedge \neg A)$.

Закон достатньої підстави:

Будь-яку думку визнають істинною тільки
за наявності достатніх підстав.

Це закон за своїм змістом
співпадає з принципом обґрунтованості.

Його формула: $((B \rightarrow A) \wedge B) \rightarrow A$.